

การพัฒนาทักษะการคิดเพื่อเสริมสร้างอุดมการณ์ความรักชาติและสำนึกความเป็นทหาร
ของนักเรียนนายเรืออากาศผ่านกระบวนการเรียนการสอนด้านการเขียน
The Development of Thinking Skills to Foster Patriotism and Military Ethos in
Air Cadets through the Writing-focused Teaching Approach

ดุษฎีการณั กอรณทัตแสง¹
Dulyakarn Kornsang

Received: November 16, 2023

Revised: November 17, 2023

Accepted: December 18, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) แนวทางการนำกระบวนการคิดมาใช้ในการเสริมสร้างอุดมการณ์ความรักชาติและสำนึกความเป็นทหารผ่านกระบวนการเรียนการสอนด้านการเขียน และ 2) ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับประสิทธิผลของกระบวนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอุดมการณ์ความรักชาติและสำนึกความเป็นทหาร โดยมีนักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ 1 จำนวน 127 คน จากโรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช เป็นกลุ่มประชากร เครื่องมือวิจัยมี 2 ประเภท ได้แก่ 1) การเรียนการสอนแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ใช้การสนทนาโต้ตอบเพื่อกระตุ้นกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบทักษะ 7 ด้าน ได้แก่ ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการให้คำจำกัดความ ทักษะการให้เหตุผล ทักษะการสำรวจ ทักษะการเชื่อมโยง ทักษะการรวบรวมข้อมูล และทักษะการเรียงลำดับ และ 2) แบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อประเมินประสิทธิผลของการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่าการกระตุ้นให้กลุ่มประชากรใช้ทักษะการคิดผ่านกระบวนการเรียนการสอนด้านการเขียน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจและตระหนักถึงอุดมการณ์ความรักชาติและสำนึกความเป็นทหารในระดับมาก ทั้งนี้ผู้เรียนให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสัมฤทธิ์ผลในระดับมาก งานวิจัยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนนายเรืออากาศ ซึ่งจะเป็นกำลังหลักของกองทัพอากาศในการทำหน้าที่รักษาความมั่นคงของประเทศ อีกทั้งสามารถนำกระบวนการคิดไปบูรณาการร่วมกับการฝึกอบรมและการเรียนการสอนด้านการทหารเพื่อให้นักเรียนนายเรืออากาศรู้จักใช้ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์อย่างมีระบบ ตลอดจนเสริมสร้างให้อุดมการณ์ความรักชาติและจิตสำนึกความเป็นทหารมีความแข็งแกร่งยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ทักษะการคิด อุดมการณ์ความรักชาติ สำนึกความเป็นทหาร

¹ อาจารย์ กองการศึกษา โรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช

Lecturer, Academic Faculty, Navaminda Kasatriyadhiraj Royal Thai Air Force Academy

E-mail: dulyakarn_k@outlook.com

Abstract

This research aims to investigate two main aspects, namely 1) the implementation of thinking processes to enhance patriotism and military ethos through a writing-focused teaching approach, and 2) the students' opinions regarding the effectiveness of the teaching and learning process aimed at fostering patriotism and military ethos. The study involved 127 first-year air cadets from Navaminda Kasatriyadhiraj Royal Air Force Academy as the population group. The two types of research tools employed were 1) active learning teaching methods utilizing interactive discussions to stimulate systematic thinking skills in seven areas—analytical skills, defining skills, reasoning skills, exploration skills, linking skills, data collection skills, and sequencing skills, and 2) a questionnaire for assessing opinions to evaluate the effectiveness of learning. The results indicated that stimulating systematic thinking skills through the writing-focused teaching approach significantly enhanced students' comprehension and awareness of patriotism and the military ethos. The participants provided positive feedback on the effectiveness of the learning activities, demonstrating a high level of efficacy. This research is valuable for the development of air cadets' thinking skills, serving as the main force for the Air Force's duty in safeguarding the country. Furthermore, the findings can be integrated into military training and education to equip air cadets with systematic thinking skills and reinforce patriotism and military ethos.

Keywords: Thinking Skills, Patriotism, Military Ethos

บทนำ

กองการศึกษา โรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช ได้กำหนดแนวทางให้แต่ละรายวิชานับการเรียนการสอนโดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสอดแทรกทักษะการคิดและทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่นักเรียนนายเรืออากาศ (ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล กองวิชาวิศวกรรมเครื่องกลและอุตสาหกรรม กองการศึกษา โรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช, 2564, น.20) ทั้งนี้วิชา มศ 103 การใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ซึ่งเป็นวิชาในหมวดวิชาทั่วไป สำหรับนักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ 1 มีเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นด้านการสื่อสารและลักษณะภาษาไทยทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเป็นผู้ตามและผู้นำที่มีคุณภาพสามารถประยุกต์การฟังและการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ การอ่านให้ถูกต้องตามอักขรวิธี ตลอดจนการพูดต่อหน้าชุมชน อันเป็นการส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำ

ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบการสอนในรายวิชาดังกล่าว ได้ประมวลสาระสำคัญจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, น.7) ทั้งนี้ได้เลือกกิจกรรมการเขียนเป็นเครื่องมือสำคัญ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 24 ข้อ 4 “ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, น.8) และมาตรา 24 ข้อ 3 “จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้

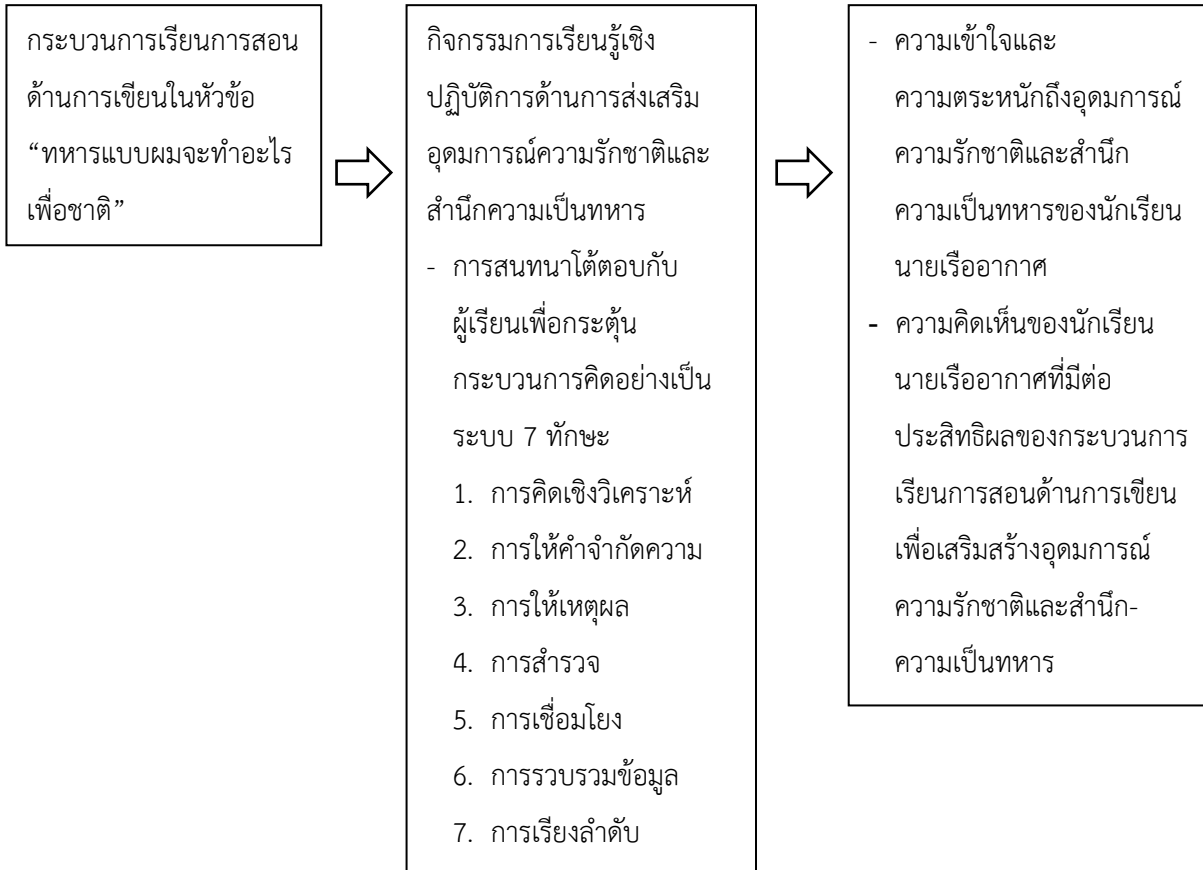
จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, น.8) และข้อ 4 “จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทุกวิชา” (พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542, น.8) ทั้งนี้ได้กำหนดหัวข้องานเขียนในชื่อเรื่องว่า “ทหารแบบผมจะทำอะไรเพื่อชาติ” เพื่อให้สอดคล้อง กับมาตรา 23 ข้อ 1 “ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, น.7) เนื่องจากร่างงานเขียนแรกแสดงให้เห็นว่านักเรียนทหารในปัจจุบันมีความรู้และความผูกพันกับสถาบันหลักของชาติ ค่อนข้างน้อย ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่า “ชาติ” อย่างผิวเผิน เนื้อความที่กล่าวถึงชาติมาจากความรู้ที่ได้รับ การศึกษาในชั้นเรียนหรือจากคำบอกเล่าในลักษณะของการรับรู้ที่ยังขาดความตระหนักถึงความหมายของคำว่า “ชาติ” อย่างแท้จริง ทั้งนี้ไม่มีการเชื่อมโยงคำว่าชาติกับตนเองว่ามีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร แต่เป็นการรับรู้ จากบทเรียนหรือการบอกเล่าต่อ ๆ กันมา นอกจากนี้ผู้เรียนยังไม่มีแนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเอง ในฐานะทหารภายหลังสำเร็จการศึกษา เนื่องจากยังขาดข้อมูลเกี่ยวกับภารกิจของกองทัพอากาศ ทำให้ไม่สามารถ เชื่อมโยงข้อมูล เข้ากับความสามารถตนเองว่าจะมีความสามารถที่จะปฏิบัติงานด้านใดในอนาคต ผู้วิจัยต้องการค้นหา ว่าการนำกระบวนการทางความคิดมาใช้ในเชิงปฏิบัติการกับผู้เรียนจะช่วยกระตุ้นจิตสำนึกความเป็นทหาร ได้หรือไม่ วิธีการดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับมาตรา 24 ข้อ 2 “ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, น.8) ทั้งนี้ผู้เรียนได้บูรณาการความรู้เข้ากับทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ตามกรอบความคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558, น.4) ในการนำความรู้ด้านเทคโนโลยี ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็น สำหรับผู้ปฏิบัติงานในยุคดิจิทัล มาใช้ในการตกแต่งผลงานให้มีความสวยงามน่าอ่านในลักษณะบทความในนิตยสาร เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึภาคภูมิใจในความเป็นทหารของตนเอง และดำเนินรอยตามอุดมการณ์ อันจะเป็นประโยชน์ ต่อความมั่นคงของชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการนำกระบวนการคิด (Thinking Process) มาใช้ในการเสริมสร้างอุดมการณ์ ความรักชาติและสำนึกความเป็นทหารผ่านกระบวนการเรียนการสอนทักษะการเขียน
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับประสิทธิผลของกระบวนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้าง อุดมการณ์ความรักชาติและสำนึกทหาร

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดของงานวิจัยนี้มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดและการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับอุดมการณ์ความรักชาติและสำนึกความเป็นทหารผ่านกระบวนการเรียนการสอนทางการเขียนแก่นักเรียนนายเรืออากาศ ชั้นปีที่ 1 โดยเน้นการใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการและการสนทนาเพื่อกระตุ้นกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาเฉพาะการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) เท่านั้น

2. ขอบเขตด้านประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ 1 โรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช มีทั้งสิ้น จำนวน 127 คน

บททวนวรรณกรรม

1. อุดมการณ์ทางทหาร

1.1 ความหมาย

อุดมการณ์ทางทหาร คือ “มาตรฐานแห่งความดีงามอันสุดยอดในหน้าที่ของนักรบของชาติที่ต้องมุ่งมั่นอุทิศตนเพื่อให้บรรลุถึง” ซึ่งความสำคัญดังกล่าวจะเห็นได้ในด้านการป้องกันประเทศนั้นเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่จะปกป้องประเทศบ้านเกิดเมืองนอนในทุกวิถีทางเท่าที่จะสามารถทำได้ และรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ชายไทยทุกคนต้องเป็นทหารรับใช้ชาติ อุดมการณ์ทางทหารจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อความเป็นทหารอาชีพ การมีอุดมการณ์ทางทหารที่ฝังแน่นจะเป็นแนวทางให้ทหารเกิดความสำนึกในหน้าที่ที่ยึดมั่นในผลสำเร็จของภารกิจ (กองบัญชาการกองทัพไทย, 2561, น.22)

1.2 ความสำคัญของอุดมการณ์ทางทหาร

อุดมการณ์ทางทหารเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อความเป็นทหารอาชีพ การมีอุดมการณ์ทางทหารที่ฝังแน่นจะเป็นแนวทางให้ทหารเกิดความสำนึกในหน้าที่ ยึดมั่นในผลสำเร็จของภารกิจเป็นหลักประกันได้ว่าผู้ที่มีอุดมการณ์ทางทหารที่ฝังแน่นและกล้าแกร่ง จะนำผลดีมาสู่กองทัพและประเทศชาติได้อย่างไม่มีข้อกังขา กำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทยทุกคนจะต้องได้รับการปลูกฝังอุดมการณ์ทางทหาร ให้เป็นพื้นฐานความรู้ อยู่ในจิตใจตั้งแต่เริ่มเข้ามาเป็นสมาชิกใหม่ และเมื่อรับราชการแล้วก็ควรจะได้รับ การสร้างเสริมเพื่อดำรงรักษา อุดมการณ์ทางทหารให้มั่นคงในจิตใจ อันจะเป็นเครื่องช่วยให้การปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของแต่ละคนมุ่งสู่ความสำเร็จที่ดี ซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติงานของหน่วย อันจะนำไปสู่เป้าหมายอันสูงสุดในการพิทักษ์รักษา ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ดังนั้นส่วนราชการในกองบัญชาการกองทัพไทยจึงควรดำเนินการปลูกฝังและสร้างเสริมอุดมการณ์ทางทหารให้กับกำลังพลของตนในทุกระดับ (กองบัญชาการกองทัพไทย, 2561, น.22)

1.3 การก่อตัวของอุดมการณ์

หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน กองทัพบก (ม.ป.ป., น.5) ระบุว่า การก่อตัวของอุดมการณ์เกิดขึ้นได้ 2 ทางดังนี้

1.3.1 เกิดจากการได้รับการสั่งสอน อบรม ถ่ายทอดครั้งละน้อยจากชนรุ่นหนึ่งไปสู่ชนอีกรุ่นหนึ่ง เป็นไปโดยธรรมชาติ ไม่มีการชี้แนะที่แน่นอน ปล่อยให้พลังทางสังคมและการเมืองส่งอิทธิพลต่อสมาชิกในสังคมอย่างค่อยเป็นค่อยไป

1.3.2 เกิดจากการฉีดป้อนความเชื่ออย่างมีระบบด้วยการวางแผนและควบคุมการถ่ายทอดความเชื่อนั้น โดยมีการกำหนดมาตรการการควบคุมความเชื่อที่สถาบันสังคมและการเมืองจะถ่ายทอดไปยังสมาชิกของสังคมอย่างเป็นเอกภาพและมีทิศทางที่แน่นอน

งานวิจัยนี้ใช้การก่อตัวของอุดมการณ์ที่เกิดจากการฉีดป้อนความเชื่ออย่างมีแบบแผน โดยการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนด้วยข้อมูลที่มีหลักฐานชัดเจน และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ เป็นการปลูกฝังความเชื่อที่อยู่บนพื้นฐานของความรู้ความเข้าใจ

2. สำนึกความเป็นทหาร

กองทัพอากาศ (2556) ได้กำหนดค่านิยมหลักของกองทัพอากาศ เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกในความเป็นทหารอากาศ (Air-minded) ดังนี้

2.1 ความเป็นทหารอากาศ (Airmanship) หมายถึง การแสดงออกถึงความเป็นทหารอากาศที่มีระเบียบวินัย รู้หลักการ ขั้นตอน และมีทักษะในการปฏิบัติงาน มีความเชี่ยวชาญในงานที่รับผิดชอบอย่างมืออาชีพ มีความตระหนักรู้ในตนเอง สามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมภายใต้ความเสี่ยงในทุกสถานการณ์ และสามารถทำงานเป็นทีมเพื่อผลสัมฤทธิ์ของงาน

2.2 ความซื่อสัตย์และความจงรักภักดี (Integrity and Allegiance) หมายถึง มีความยึดมั่นในระบบเกียรติศักดิ์ มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ กล่าวกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง มีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อตรง ดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ พร้อมเปิดใจรับความคิดเห็นของผู้อื่น

2.3 ความรับผิดชอบต่อ (Responsibility) หมายถึง รับผิดชอบต่อตนเอง องค์กร สังคมและประเทศชาติ เพื่อให้การปฏิบัติการกิจสัมฤทธิ์ผลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

3. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ทุกฝ่ายมีบทบาทสำคัญในการกำหนดจุดหมาย สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียน และการวัดประเมินผลที่มุ่งพัฒนาคนให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ตามศักยภาพ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ ความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา และมีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง ได้เรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม และมีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ (Tzenios: 2022, น.1)

3.1 แนวคิดและหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กล่าวถึงการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ลักษณะ คือ

3.1.1 การเรียนรู้อย่างมีความสุข เป็นสภาพของการจัดการเรียนการสอนในบรรยากาศผ่อนคลาย เป็นอิสระ ยอมรับความแตกต่างของบุคคล ความหลากหลายในวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขจะทำให้ผู้เรียนเกิดการพร้อมอย่างรอบด้าน และรักการเรียนรู้ อันจะส่งผลต่อการเห็นความสำคัญของการเรียนรู้และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ: 2545, น.20)

3.1.2 การเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ การปฏิบัติทางการศึกษาที่ส่งเสริมการสังคมและการเรียนรู้ระหว่างนักเรียนตั้งแต่ระดับก่อนชั้นเรียนจนถึงระดับการศึกษาชั้นสูง และทั้งในหลายสาขาวิชาที่แตกต่างกัน นักเรียนทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายเดียวกันที่พวกเขาไม่สามารถทำได้เพียงลำพัง (Gillies, R, 2016, น.2)

3.1.3 การเรียนรู้จากการคิดและปฏิบัติจริง หมายถึง การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และเป็นการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความหมาย โดยการสนับสนุนของกลุ่มหรือทีมและเป็นการเรียนรู้จากปัญหาที่เกิดขึ้นจริง จากการปฏิบัติจริงโดยสมาชิกในกลุ่มหรือทีมโดยกลุ่มสามารถเรียนรู้ปัญหาจากผลการปฏิบัติและการแก้ไขปัญหาาร่วมกันและสามารถถ่ายทอด ช่วยเหลือและสนับสนุนสมาชิกกลุ่มอื่นด้วย (McGill, L. & Brockbank, อ้างถึงใน จิตติรัตน์ แสงเลิศอูทัย และคณะ, 2020, น.1)

3.1.4 การเรียนโดยกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง หมายถึง การที่ครูให้ผู้เรียนใช้กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม กระบวนการทำงาน ให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์จุดดีจุดด้อยของตนเอง เพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนของตนเอง (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

3.1.5 การเรียนรู้แบบองค์รวม หมายถึง การพัฒนามนุษย์และการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงมิติอันหลากหลายของบุคคล ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา การรู้จัก สุนทรียภาพ และมิติอื่น ๆ แล้วแต่จะกำหนดความหมาย (จินดารัตน์ โพธิ์นอก, 2557)

3.2 รูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เอกสารการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544) ได้จำแนกรูปแบบการสอนเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

3.2.1 รูปแบบการสอนที่เน้นกระบวนการคิด เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสมองที่ใช้สัญลักษณ์หรือภาพแทนสิ่งของ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยมีการจัดระบบความรู้ ข้อมูล ข่าวสารซึ่งเป็นประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่หรือสิ่งเร้าใหม่

3.2.2 รูปแบบการสอนที่เน้นความร่วมมือ การเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านเนื้อหาสาระต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยอาศัยความร่วมมือช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ ในกลุ่ม นอกจากนี้ผู้เรียนยังได้พัฒนาทักษะทางสังคม ที่เน้นทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการยอมรับความแตกต่างของบุคคล นอกจากนี้ผู้เรียนยังได้พัฒนาทักษะการคิดและการแก้ปัญหา ลักษณะสำคัญของรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ เน้นการทำงานแบบร่วมมือกัน โดยออกแบบงาน (Cooperative Task) ซึ่งต้องอาศัยการทำงานแบบร่วมมือของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม งานนั้นจึงจะสำเร็จ

3.2.3 รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมและค่านิยม โดยการทำความนิยมให้กระจ่ายการใช้สถานการณ์จำลอง การปรับพฤติกรรม การสร้างเสริมลักษณะนิสัย

งานวิจัยนี้ใช้รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมและค่านิยม ผู้เรียนจะได้รับความกระจ่ายเกี่ยวกับบทบาทของตนเองในฐานะทหาร และหน้าที่ที่มีต่อชาติ เพื่อให้เกิดสำนึกความเป็นทหาร ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นทหารที่รู้คุณค่าของตนเอง และได้รับการหล่อหลอมจนกลายเป็นอุดมการณ์ความรักชาติในที่สุด

4. ทักษะการคิด

การคิดเป็นกิจกรรมเชิงปัญญาที่ใช้ในการจัดระบบข้อมูล แก้ปัญหา ตัดสินใจ และสร้างความคิดใหม่ มนุษย์ใช้ทักษะการคิดเพื่อจะได้มีประสบการณ์ จัดระบบข้อมูล เชื่อมโยง ถามคำถาม จัดทำแผน และตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่จะทำต่อไป ในการถ่ายทอดข้อมูลออกมาเป็นงานเขียนจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นกระบวนการคิดที่ใช้เหตุผลมาพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ โดยการศึกษาข้อมูล หลักฐาน แยกแยะข้อมูลว่าข้อมูลใดคือข้อเท็จจริง ข้อมูลใดคือความคิดเห็น ตลอดจนพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Ruggiero, 1988, อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, น.8)

องค์กรเพื่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (The Critical Thinking Community: ม.ป.ป.) กล่าวว่า การคิดมีองค์ประกอบดังนี้

4.1 เป้าหมาย (Purpose) เป็นสิ่งที่มนุษย์กำหนดขึ้นเพื่อสร้างแรงจูงใจให้หาเหตุผลและหนทางขับเคลื่อนไปสิ่งที่กำหนดไว้

4.2 คำถาม (Question) เป็นการที่มนุษย์ตั้งข้อสงสัยเพื่อพยายามหาเหตุผลในการให้ได้คำตอบ

4.3 ข้อมูล (Information) ประกอบด้วยข้อเท็จจริง หลักฐาน ประสบการณ์ ในการแสดงออก ทั้งนี้ไม่ได้คำนึงถึงความถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง โดยมนุษย์จะให้เหตุผลโดยอ้างอิงจากข้อมูลเหล่านี้

4.4 การแปลความและการอ้างอิง (Inferences and Interpretation) มนุษย์จะเชื่อมโยงสิ่งใหม่ไปยังข้อมูล
ที่ตนเองมีอยู่เดิม จนได้ข้อสรุปที่เป็นข้อมูลใหม่

4.5 มโนทัศน์ (Concept) เป็นความคิด ทฤษฎี กฎเกณฑ์ หลักการ หรือข้อสมมติฐานที่มนุษย์ใช้ในการให้
เหตุผล

4.6 การสันนิษฐาน (Assumption) เป็นความเชื่อที่เกิดขึ้นทั้งในระดับรู้ตัวและไม่รู้ตัวที่มนุษย์นำมาใช้
ให้เหตุผลกับสิ่งใด ๆ

4.7 ความคิดโดยนัย (Implication) หรือผลที่ตามมา (Consequence) ความคิดโดยนัยเป็นการอ้างถึง
หรือความจริงที่อาจเกิดขึ้น ความคิดโดยนัยจะเกิดเป็นธรรมชาติในความคิดมนุษย์ ส่วนผลที่ตามมาเป็นความคิด
ที่เกิดขึ้นหลังจากที่มีผลของการกระทำใด ๆ เกิดขึ้น

4.8 ความคิดเห็น (Point of View) เป็นเหตุผลที่มนุษย์พยายามให้กับสิ่งที่ตนเองรับรู้

5. การเขียน (Writing Skill)

การเขียนเป็นหนึ่งในสี่ทักษะการสื่อสาร ซึ่งถูกนำมาใช้เพื่อแสดงความคิด ความคิดเห็น และความรู้สึก
ในรูปของข้อความ การสื่อสารด้วยการเขียนประกอบด้วย 4 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ผู้เขียนซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ส่งข้อความ
เนื้อหาการเขียนหรือข้อความ ช่องทางหรือสื่อในรูปแบบของการเขียนเป็นตัวอักษร และผู้อ่านซึ่งเป็นผู้รับข้อความ
(Harmer J, 2004, น.13)

เซอร์เลย์และมาเลกิ (Shirley N. and Maleki A., 1993, น.115) กล่าวว่าการศึกษาทักษะการเขียน
มี 3 แนวทาง คือ

5.1 การเขียนแบบควบคุม (Controlled Writing) เป็นแบบฝึกการเขียนที่มุ่งเน้นความถูกต้องของรูปแบบ
เช่น การเปลี่ยนรูปทางไวยากรณ์ เป็นการป้องกันมิให้ผู้เรียนเขียนผิดตั้งแต่เริ่มต้น กิจกรรมที่นำมาใช้ในการฝึกเขียน
เช่น การคัดลอกคำ ประโยค หรือ ข้อความที่กำหนดให้ ในขณะที่เขียนคัดลอก ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้การสะกดคำ
การประกอบคำเข้าเป็นรูปประโยค และอาจเป็นการฝึกอ่านในใจไปพร้อมกัน เป็นต้น

5.2 การเขียนแบบกึ่งควบคุม (Guided Writing) เป็นแบบฝึกเขียนที่มีการควบคุมน้อยลง และผู้เรียนมีอิสระ
ในการเขียนมากขึ้น ผู้สอนกำหนดเค้าโครงหรือรูปแบบ แล้วให้ผู้เรียนเขียนต่อเติมส่วนที่ขาดหายไปให้สมบูรณ์
วิธีการนี้ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะความสามารถในการเขียนได้มากขึ้น เช่น การเขียนตามคำบอก

5.3 การเขียนแบบอิสระ (Free Writing) เป็นแบบฝึกเขียนที่ไม่มีการควบคุมแต่อย่างใด เปิดโอกาสให้ผู้เรียน
ได้แสดงความคิดและจินตนาการได้อย่างเสรี ผู้สอนกำหนดเพียงหัวข้อเรื่องหรือสถานการณ์ แล้วให้ผู้เรียนเขียนเรื่องราว
ตามความคิดของตนเอง วิธีการนี้ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะความสามารถในการเขียนได้เต็มที่

งานวิจัยนี้ใช้การเขียนแบบอิสระ โดยกำหนดหัวข้อ “ทหารแบบผมจะทำอะไรเพื่อชาติ” ผู้เรียนสามารถ
นำเสนอข้อมูลและความคิดเห็นของตนเองได้เต็มที่ เพื่อแสดงถึงตัวตนของตนเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบของผู้เรียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ประชากร

นักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ 1 ที่ศึกษาวิชา มศ 103 การใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ตามหลักสูตรของโรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช พ.ศ. 2563 (ฉบับปรับปรุง) ในการศึกษาภาคต้น ประจำปีการศึกษา 2566 ทั้งชั้นเรียน จำนวน 127 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ประเภท ได้แก่

2.1 การเรียนการสอนแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ใช้การสนทนาโต้ตอบเพื่อกระตุ้นกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบด้วยทักษะ 7 ด้าน ได้แก่ ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการให้คำจำกัดความ ทักษะการให้เหตุผล ทักษะการสำรวจ ทักษะการเชื่อมโยง ทักษะการรวบรวมข้อมูล และทักษะการเรียงลำดับ

2.2 แบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อประเมินประสิทธิผลของการเรียนรู้ สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สร้างตามมาตรวัดของ ลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบ ดังนี้ ระดับคะแนน มากที่สุด 5 คะแนน มาก 4 คะแนน ปานกลาง 3 คะแนน น้อย 2 คะแนน น้อยที่สุด 1 คะแนน

3. การดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขั้นวางแผน (Plan)

3.1.1 สอนทฤษฎีเกี่ยวกับขั้นตอนการเขียนเรียงความและใช้ภาษาที่ถูกต้องเหมาะสม

3.1.2 มอบหมายงานเขียนหัวข้อ “ทหารแบบผมจะทำอะไรเพื่อชาติ”

3.1.3 วิเคราะห์งานเขียน พบปัญหาว่าผู้เรียนจำนวน ร้อยละ 98.4 เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเองในฐานะทหารอย่างผิวเผิน และขาดการเชื่อมโยงกับคำว่า “ชาติ” ถ้อยคำที่กล่าวเกี่ยวกับคำว่าชาติมาจากความรู้ที่ได้รับการศึกษาในชั้นเรียนหรือจากคำบอกเล่าในลักษณะของการรับรู้ที่ยังขาดความตระหนักถึงความหมายของคำว่า “ชาติ” อย่างแท้จริง ทั้งนี้ไม่มีการเชื่อมโยงคำว่าชาติกับตนเองว่ามีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร แต่เป็นการรับรู้จากบทเรียนหรือการบอกเล่าต่อ ๆ กันมา เช่น “ชาติ หมายถึงกลุ่มคนที่มีภาษา วัฒนธรรม และเชื้อชาติเดียวกัน” “ชาติคือแผ่นดินที่มีอาณาเขตแน่นอนและมีคนอาศัยอยู่” เป็นต้น

3.1.4 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3.1.5 กำหนดแนวทางที่ใช้ในการแก้ปัญหา แนวทางในการนำกระบวนการคิด (Thinking Process) มาใช้ในการเสริมสร้างจิตสำนึกผ่านกระบวนการเรียนการสอนทักษะการเขียน แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน

3.1.5.1 ขั้นตอนที่ผู้วิจัยใช้กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดกระบวนการคิด ดังนี้

ก. การให้ความรู้ เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นชาติและภัยคุกคามที่มีต่อชาติ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ข. การอนุมาน (Inference) เป็นการยกตัวอย่างจากสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง แล้วสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกร่วม

ค. การตั้งคำถาม เป็นคำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด แล้วให้ข้อมูลความคิดเห็น เหตุผล ฯลฯ

3.1.5.2 ขั้นตอน que ผู้เรียนใช้ทักษะการคิด ดังนี้

- ก. ทักษะการวิเคราะห์
- ข. ทักษะการให้คำจำกัดความ
- ค. ทักษะการให้เหตุผล
- ง. ทักษะการสำรวจ
- จ. ทักษะการรวบรวมข้อมูล
- ฉ. ทักษะการเชื่อมโยง
- ช. ทักษะการเรียงลำดับ

3.2 ขั้นลงมือปฏิบัติ (Act) ผู้วิจัยได้สนทนาโต้ตอบผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อกระตุ้นให้ทบทวนตนเองเกี่ยวกับการรับรู้และการใช้กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบดังนี้

3.2.1 การรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นชาติ

3.2.2 บทบาททางทหาร โดยเชื่อมโยงถึงรูปแบบของภัยคุกคามที่กำลังเกิดและคาดว่าจะเกิดในอนาคตที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบของกองทัพอากาศ

3.2.3 ความรู้ความสามารถของผู้เรียนที่จะนำไปใช้ปฏิบัติหน้าที่ได้ภายหลังสำเร็จการศึกษา

3.3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observe) ผู้วิจัยสำรวจพฤติกรรมการใช้ทักษะการคิดของผู้เรียน

3.4 ขั้นสะท้อนผล (Reflect) วัดประสิทธิผลของการเรียนการสอน จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับวิธีการสอดแทรกอุดมการณ์ความรักชาติและสำนึกความเป็นทหาร ผ่านกระบวนการเรียนการสอนทักษะการเขียน

ผลการวิจัย

การวิจัยปรากฏผลดังนี้

1. แนวทางในการนำกระบวนการคิด (Thinking Process) มาใช้ในการเสริมสร้างจิตสำนึกผ่านกระบวนการเรียนการสอนทักษะการเขียน แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน

1.1 ขั้นตอนที่ผู้วิจัยใช้กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดกระบวนการคิด ผู้วิจัยได้ให้ความรู้เกี่ยวกับประเทศไทย ถูกคุกคามจากภัยต่าง ๆ เช่น การล่าอาณานิคม การแผ่ขยายลัทธิคอมมิวนิสต์ เป็นต้น ที่ไม่ได้แสดงเนื้อหาในลักษณะข้อเท็จจริงในตำราหรือบทความทางวิชาการเท่านั้น แต่จะมีการอนุมาน โดยยกตัวอย่าง เช่น เหตุการณ์ความไม่สงบในประเทศเพื่อนบ้าน การข่มขู่วิพากษ์ของการเสียชีวิตของเด็กจากการพลิกคว่ำของเรือในทะเลขณะลี้ภัยไปยังประเทศที่สาม โนมน้าวให้ผู้เรียนจินตนาการถึงความคิดของผู้ที่มีหน้าที่ปกป้องประเทศในขณะนั้น รวมถึงชี้ให้เห็นถึงความรู้สึกทุกข์ร้อนและความทุกข์ยากของประชาชนผู้เผชิญวิกฤติในช่วงเวลาดังกล่าว พบว่าผู้เรียนคิดเป็นร้อยละ 6.29 ที่มีถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ความไม่สงบ จะเกิดความรู้สึกร่วมและรับรู้และเข้าใจความหมายของคำว่า “ชาติ” ได้ดีที่สุด เนื่องจากมีประสบการณ์โดยตรง เช่น

“ผมซึ่งเป็นลูกทหารพราน ได้มีโอกาสอาศัยในพื้นที่สีแดง ทำให้ได้รับรู้ถึงสีหน้าของประชาชนที่ต้องเผชิญกับเหตุการณ์ความไม่สงบ ได้เห็นถึงการปฏิบัติงานของทหารพรานที่ต้องอยู่ไกลบ้าน และทำงานเสี่ยงอันตรายที่อาจก่อให้เกิดความสูญเสียที่ไม่มีใครต้องการให้เกิด นั่นทำให้ผมตระหนักว่าทหารมีความสำคัญ เป็นที่พึ่งของประชาชน ทหารสามารถสละชีพเพื่อรักษาความสงบของชาติ”

ผู้เรียนคิดเป็นร้อยละ 11.8 ซึ่งเกิดในครอบครัวทหาร มีสมาชิกในครอบครัวเคยมีประสบการณ์การรบหรืออยู่ในช่วงเกิดความไม่สงบ จะเข้าใจความหมายของคำว่า “ชาติ” ได้ดีในระดับรองลงมา เนื่องจากเคยได้รับการบอกเล่าถึงความไม่สงบสุขในประเทศ เช่น

“คุณตาเล่าว่ามีการก่อการร้าย คอมมิวนิสต์รุกร้าเข้ามาในเขตจังหวัดน่าน ตั้งฐานที่มั่นอยู่บนยอดดอยสูง ภูพยัคฆ์ ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์พยายามเปลี่ยนความคิดชาวบ้านแถบชายแดนให้หลงเชื่อและเข้าร่วมพรรค คุณพ่อเล่าอีกว่าสมัยเด็ก เคยเห็นเครื่องบินอยู่ 23 บินหาข่าวลาดตระเวนผ่านจังหวัดน่านเป็นประจำ ผมจึงฝันที่ขับเครื่องบินลาดตระเวนบริเวณชายแดน ดูแลความสงบและการกระทำความผิดที่จะเป็นภัยคุกคามต่อประเทศชาติ”

ตามการแบ่งกลุ่มประชากรตามหลักประชากรศาสตร์ (Demography) โดยมีการแบ่งรุ่นประชากร (Generation) ตามช่วงปีเกิด ผู้เรียนทั้งหมดเกิดในยุค Gen Z กล่าวคือ เกิดหลัง พ.ศ. 2538-2553 (ค.ศ. 1995-2010) คนกลุ่มนี้เติบโตมาท่ามกลางสิ่งอำนวยความสะดวกทันสมัย ทำให้มีความสามารถในการใช้งานเทคโนโลยีต่าง ๆ (Lev, 2021, น.108) ผู้เรียนคิดเป็นร้อยละ 74.8 เลือกเข้ามาเป็นนักเรียนนายเรืออากาศ เพราะจะได้ทำงานในสายงานที่ตนเองชื่นชอบ เช่น นักบิน นายทหารสารสนเทศ ซึ่งเป็นบทบาทที่สามารถทำประโยชน์เพื่อชาติได้ เช่น

“ชาติเปรียบเสมือนบ้าน เป็นสถานที่ที่เราสามารถกลับไปได้ทุกครั้งที่เราต้องการ สามารถนอนหลับสนิท มีอาหารให้เราได้กิน มีกิจกรรมให้เราได้ทำ หากไม่มีชาติ ก็คงไม่มีที่พักพิงที่ให้ความปลอดภัย เราต้องห่วงหาและรักษาบ้านของเราไม่ให้ถูกทำลายหรือถูกยึดครอง บ้านที่มีชื่อว่าประเทศไทยหลังนี้มีทั้งพื้นดิน พื้นน้ำ และท้องฟ้า ทหารบกรักษาแผ่นดิน ทหารเรือปกป้องน่านน้ำ และทหารอากาศพิทักษ์ท้องฟ้า ผมเลือกเป็นทหารอากาศสายเทคนิค ปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร จะมีการทำสงครามข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน ซึ่งถือเป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ นับวันจะมีผลกระทบร้ายแรงต่อความมั่นคงของชาติ กองทัพอากาศเป็นกองทัพเทคนิค จึงต้องมีระบบการป้องกันที่แน่นหนาเพื่อไม่ให้ข้อมูลถูกฝ่ายตรงข้ามเจาะฐานข้อมูล ล้วงความลับ ในฐานะนักรบไซเบอร์ ผมจะใช้ความรู้ด้านการเขียนโค้ดที่ใช้ในการดูแลความปลอดภัยของระบบ ไม่ให้ศัตรูเข้ามาทำลายระบบสารสนเทศของกองทัพอากาศได้”

1.2 ขั้นตอนให้ผู้เรียนใช้ทักษะการคิด มีดังนี้

1.2.1 ทักษะการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ให้ผู้เรียนทราบว่าประเด็นสำคัญของงานเขียนมีทั้งหมด 3 ประเด็น ได้แก่ “ชาติ” “บทบาททหาร” และ “ผู้เรียนในฐานะทหาร” จากนั้นให้ผู้เรียน ร้อยละ 100 วิเคราะห์ความคิดของตนเอง และนำเสนอแนวความคิด

1.2.2 ทักษะการให้คำจำกัดความ ผู้วิจัยใช้คำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนให้คำจำกัดความที่เป็นรูปธรรมชัดเจน เช่น “ชาติคืออะไร” “ชาติมีลักษณะอย่างไร” “ถ้ากล่าวถึงคำว่าชาติ จะนึกถึงอะไร” “ทหารคืออะไร” ผู้เรียนให้ความหมายที่หลากหลายตามความคิดของตนเอง เช่น “ชาติเป็นเสมือนบ้านหลังใหญ่ที่มีสมาชิกจำนวนมากที่ผมต้องการปกป้องให้อยู่อย่างมีความสุข” “ผมเป็นนักกีฬา ชาติในความคิดก็คือสนามฟุตบอล ผมซึ่งเป็นทหารเปรียบเสมือนนักฟุตบอลที่ทำหน้าที่สกัดกั้นไม่ให้ฝ่ายตรงข้ามเข้ามาทำประตูได้” “หากโลกคือการแข่งขัน ชาติในความหมายของผมคือนักกีฬาที่ต้องพัฒนาให้เป็นที่หนึ่ง”

1.2.3 ทักษะการให้เหตุผล ผู้วิจัยตั้งคำถามว่า “ทำไมถึงเข้ามาเป็นทหาร” ผู้เรียนร้อยละ 100 ให้เหตุผลที่หลากหลาย เช่น “ครอบครัวเคยประสบภัยแล้วได้รับความช่วยเหลือจากทหาร จึงอยากเข้ามาทำหน้าที่ช่วยเหลือคนอื่นในฐานะทหาร” “ตอนเด็ก ๆ ครอบครัวเคยพาไปชมการแสดงการบินของกองทัพอากาศ เลยอยากเป็นทหาร” “เกิดมาในครอบครัวทหาร” “คุณพ่อได้ย้ายไปประจำการที่ สภ.เทพา จ.สงขลา เล่าว่ามีการลอบยิงผู้บริสุทธิ์เพื่อเรียกร้องความสนใจจากรัฐบาล นี่เป็นเหตุผลที่ผมเข้ามาเป็นทหาร ผมต้องการปกป้องผู้บริสุทธิ์”

1.2.4 ทักษะการสำรวจ ผู้วิจัยให้ผู้เรียนทบทวนตนเองด้วยคำถามว่า “มีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติงานในกองทัพอากาศทางด้านใด” ผู้เรียนร้อยละ 100 สำรวจตนเองเพื่อค้นพบความรู้ความสามารถ เช่น “มีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ คิดว่าจะช่วยงานด้านไซเบอร์” “เป็นคนชอบสอนคนอื่น สามารถทำหน้าที่อาจารย์ได้” “เป็นคนชอบเรียนด้านภาษา อยากทำงานด้านต่างประเทศ” เป็นต้น

1.2.5 ทักษะการรวบรวมข้อมูล ผู้เรียนร้อยละ 62.9 ได้ค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหัวข้องานเขียน โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับภารกิจของหน่วยงานต่าง ๆ ในกองทัพอากาศ เช่น ผู้ที่ต้องการเป็นนักบินรบ ต้องศึกษาประเภทของเครื่องบินรบที่ประจำการตามหน่วยต่าง ๆ และภารกิจหลักของแต่ละหน่วย ส่วนผู้ที่ต้องการทำงานด้านไซเบอร์ ต้องศึกษาว่าสามารถปฏิบัติงานในหน่วยงานใดได้บ้าง และมีภารกิจอย่างไร

1.2.6 ทักษะการเชื่อมโยง ได้มีการสอบถามทวนกลับผู้เรียนเป็นรายบุคคล พบว่าร้อยละ 100 เชื่อมโยงคำว่า “ชาติ” “ความเป็นทหาร” และ “บทบาทของตนเองในฐานะทหาร” โดยสื่อเนื้อความอย่างมีสัมพันธภาพ

1.2.7 ทักษะการเรียงลำดับ ผู้เรียนร้อยละ 100 เรียงลำดับเนื้อหาข้อมูลอย่างเป็นระบบ นำมาร้อยถ้อยคำเป็นความเรียง

2. ประสิทธิภาพของวิธีการเรียนการสอนทักษะการเขียนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะความคิด

เบสท์ (Best, 1977, อ้างถึงใน มัชชูปพร วงศาเคน, 2015, น.11) ได้กำหนดเกณฑ์การพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของมาตรการวัดของลิเคิร์ต ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ยความหมาย

- 1.00 - 1.79 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด
- 1.80 - 2.59 หมายถึง ระดับน้อย
- 2.60 - 3.39 หมายถึง ระดับปานกลาง
- 3.40 - 4.19 หมายถึง ระดับมาก
- 4.20 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ตารางที่ 1 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของกระบวนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอุดมการณ์ความรักชาติและสำนึกความเป็นทหาร

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการรับรู้
ความรู้และความเข้าใจคำว่า “ชาติ”	4.16	0.70	มาก
ความรู้และเข้าใจภารกิจของกองทัพอากาศ	4.00	0.66	มาก
ความตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะทหาร	4.20	0.74	มากที่สุด
ความตระหนักถึงความสำคัญของตัวเองในฐานะนายทหารสัญญาบัตรหลักของกองทัพอากาศ	4.15	0.77	มาก
การวางแผนชีวิตในอาชีพทหาร	4.19	0.77	มาก
การตกแต่งงานเขียนให้สวยงามเหมือนบทความในนิตยสารทำให้งานเขียนมีความน่าสนใจ	4.14	0.67	มาก
ผลงานเขียนทำให้เข้าใจความเป็นชาติอย่างเป็นรูปธรรม	4.05	0.70	มาก
ผลงานเขียนช่วยปลูกจิตสำนึกความรักชาติ	4.05	0.70	มาก
ผลงานเขียนช่วยปลูกจิตสำนึกอุดมการณ์ทหาร	4.19	0.73	มาก

จากตารางแสดงให้เห็นว่าความรู้และความเข้าใจคำว่า "ชาติ" มีค่าเฉลี่ย 4.16 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.70 และความรู้และเข้าใจภารกิจของกองทัพอากาศมีค่าเฉลี่ย 4.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66 ถือว่าอยู่ในระดับมาก ความตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะทหารอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.20 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.74 ส่วนความตระหนักถึงความสำคัญของตัวเองในฐานะนายทหารสัญญาบัตรหลักของกองทัพอากาศมีค่าเฉลี่ย 4.15 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.77 จัดว่าอยู่ในระดับมาก การวางแผนชีวิตในอาชีพทหารอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยที่ 4.19 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.77 การตกแต่งงานเขียนให้สวยงามเหมือนบทความในนิตยสารมีค่าเฉลี่ย 4.14 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.67 แสดงถึงความพึงพอใจต่องานเขียนของตนเองในระดับมากที่สุดนี้ผลงานเขียนทำให้ผู้เรียนเข้าใจความเป็นชาติอย่างเป็นรูปธรรม ช่วยปลูกจิตสำนึกความรักชาติ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.05 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.70 และความมีอุดมการณ์ทหาร ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.19 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.73 แสดงว่าผลงานเขียนสามารถปลูกจิตสำนึกอุดมการณ์ความเป็นทหารสำนึกความรักชาติของผู้เรียนได้ในระดับมาก

กล่าวโดยสรุปค่าเฉลี่ยในระดับสูงแต่มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ค่อนข้างน้อย แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของกระบวนการเรียนเพื่อเสริมสร้างอุดมการณ์ความรักชาติและสำนึกทหารแก่ผู้เรียน

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ความมีอุดมการณ์ความรักชาติและสำนึกความเป็นทหาร ในเบื้องต้น นักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ 1 รับรู้เกี่ยวกับชาติ ภารกิจทางทหาร และบทบาทของตนเองในฐานะทหารในระดับผิวเผินจากการศึกษาในชั้นเรียนตามหลักสูตร หรือตามการบอกเล่า หรือตามแหล่งข้อมูลในรูปแบบหลากหลาย แต่ยังคงขาดความตระหนักถึงอุดมการณ์ความรักชาติและสำนึกทหาร หลังจากการสนทนาโต้ตอบที่แทรกการฝึกทักษะการคิดในลักษณะต่าง ๆ ผู้เรียนเริ่มตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะทหารมากขึ้น แต่ยังไม่อยู่ในระดับที่หยั่งรากลึกเป็นอุดมการณ์ การฝึกปฏิบัติงานเขียนในหัวข้อ “ทหารแบบผมจะทำอะไรเพื่อชาติ” เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของความเป็นชาติและสำนึกความเป็นทหารที่ต้องยึดถือปฏิบัติเพื่อปกป้องชาติให้มีความสุข ผู้วิจัยพบว่าการนำทักษะการคิดมาใช้ในการเรียนการสอนเป็นเพียงการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้รับรู้และเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของความเป็นชาติและบทบาทของตนเองในฐานะทหาร แต่ยังไม่ได้เป็นอุดมการณ์ความรักชาติและสำนึกความเป็นทหารที่ยั่งยืน ต้องอาศัยการบูรณาการกับวิธีการอื่น ๆ เช่น การฝึกอบรบทางทหาร การศึกษาดูงานทางทหาร การศึกษาประวัติศาสตร์ทางทหาร และการสงครามทั้งในอดีตและปัจจุบันและชีวประวัติของนายทหารที่มีจิตวิญญาณความรักชาติ การมีต้นแบบนายทหารที่ดี ฯลฯ เพื่อหล่อหลอมให้ฝังลึกภายในจิตใจ จนกลายเป็นอุดมการณ์และจิตสำนึกในที่สุด ทั้งนี้ไม่ว่าจะปฏิบัติงานในตำแหน่งใดภายหลังสำเร็จการศึกษา พวกเขาจะตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองในฐานะทหารเป็นนายทหารกำลังหลักที่จะทำหน้าที่เป็นผู้นำหน่วยในการปฏิบัติหน้าที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2563 ทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 พิทักษ์รักษาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ยุทธศาสตร์ที่ 2 เสริมสร้างสมรรถนะและความพร้อมในการป้องกันประเทศและรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ ยุทธศาสตร์ที่ 3 รักษาความมั่นคงของรัฐ ยุทธศาสตร์ที่ 4 ช่วยเหลือประชาชนและบรรเทาสาธารณภัย และยุทธศาสตร์ที่ 5 สนับสนุนการพัฒนาประเทศ (กองทัพอากาศ, 2563, น.41)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการเขียนและการคิด การเขียนเป็นการเชื่อมโยงข้อมูลด้วยการคิดอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ การคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งอาจต้องใช้ทักษะการคิดหลายรูปแบบ เช่น ทักษะการให้คำจำกัดความ ทักษะการให้เหตุผล ทักษะการอ้างอิง เป็นต้น ยิ่งคิดมากยิ่งได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้เรียน

จะช่วยพัฒนาสติปัญญาและความสามารถด้านความรู้ความเข้าใจ ทั้งนี้การเขียนบทความหรือเรียงความช่วยให้จดจำสิ่งที่เขียนได้ภายหลัง การเขียนบนกระดาษหรือการพิมพ์ช่วยกระตุ้นสมอง เนื่องจากจะต้องคิดตลอดเวลาขณะเขียน การเขียนไม่เพียงแค่กระตุ้นสมอง แต่ยังช่วยให้มองดูตัวเอง ความรู้สึกของตนเอง และการกระทำ ในแง่ที่ต่างไปจากเดิม ทั้งนี้การฝึกคิดอยู่เป็นประจำช่วยพัฒนาความมีวิจารณญาณด้วยเช่นกัน

3. สำนักความเป็นทหารเริ่มต้นมาจากความภาคภูมิใจในตนเอง การแสดงผลงานบนบอร์ดเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดสำนึกในคุณค่าของตนเองทางหนึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of Needs Theory) ของนักจิตวิทยา อับราฮัม มาสโลว์ (Maslow, 1943) ที่กล่าวว่า “มนุษย์ต้องการที่จะได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น (Esteem Needs) กล่าวคือ ต้องการได้รับเกียรติยศ การยกย่อง การยอมรับ ความสนใจ มีสถานภาพ มีชื่อเสียงเป็นที่กล่าวขาน และเป็นที่ชื่นชมยินดี มีความต้องการที่จะได้รับการยกย่องชมเชย ในสิ่งที่กระทำ ทำให้รู้สึกว่าคุณค่าความสามารถของเขาได้รับการยอมรับจากผู้อื่น” ซึ่งจะเป็นพลังขับเคลื่อนให้มนุษย์ก้าวสู่ความต้องการประจักษ์ในตนเอง (Self Actualization Needs) นั่นคือ “การตระหนักในความสามารถของตนเองว่ามีศักยภาพเพียงพอที่จะบรรลุเป้าหมาย และต้องการใช้ความสามารถของตนเองเพื่อที่จะประสบความสำเร็จในระดับสูงสุดของชีวิต โดยคิดถึงประโยชน์ของคนอื่นและของสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ” หากได้รับการส่งเสริมอุดมการณ์ความรักชาติและสำนักความเป็นทหาร นักเรียนนายเรืออากาศจะพัฒนาตนเองจนก้าวไปสู่ขั้นความต้องการประจักษ์ในตนเอง จะทำให้ตนเองมีคุณค่าต่อสังคม พร้อมทำหน้าที่ปกป้องประเทศตามความรู้ความสามารถและตามศักยภาพของตน ตลอดจนร่วมกันพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรือง อยู่อย่างสงบร่มเย็น การส่งเสริมอุดมการณ์ความรักชาติและสำนักความเป็นทหารจึงเป็นสิ่งสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การเสริมสร้างอุดมการณ์รักชาติและสำนักความเป็นทหาร ควรดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมกับกำลังพลของกองทัพทุกระดับ เพราะต่างมีส่วนสำคัญต่อการรักษาความมั่นคงของชาติ

1.2 การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาอบรมของกองทัพ ควรจัดให้มีการปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติและสำนักความเป็นทหารในทุกหลักสูตรของกองทัพ โดยนำการพัฒนาทักษะการคิดมาใช้ในการสร้างสำนักความเป็นทหารและเกิดความภาคภูมิใจในบทบาทและหน้าที่ของตนที่มีต่อประเทศชาติ จนกลายเป็นอุดมการณ์รักชาติที่มีความหนักแน่นและยั่งยืน

1.3 การฝึกอบรมผู้สอน ควรจัดอบรมผู้สอนของกองทัพได้เรียนรู้ที่จะนำเทคนิคการเรียนการสอนที่เน้นการนำทักษะการคิดมาใช้ในการเรียนรู้ของผู้เรียน กำลังพลที่มีวิจารณญาณทางความคิดจะเป็นพลังสำคัญในการสร้างความเจริญให้แก่กองทัพและประเทศชาติ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 การบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนกระบวนการคิดร่วมกับทักษะการสื่อสารอื่น ๆ ได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด และทักษะการเขียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการคิดให้ยิ่งขึ้น

2.2 การพัฒนาวิธีการสอนหรือกิจกรรมในลักษณะอื่น ๆ ที่ช่วยเสริมสร้างอุดมการณ์ความรักชาติและสำนักความเป็นทหารแก่ผู้เรียน ทั้งนี้อาจมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่รับผิดชอบในการฝึกอบรมนักเรียนนายเรืออากาศ เช่น กรมนักเรียนนายเรืออากาศรักษาพระองค์ กองวิชาทหาร กองพลศึกษา เป็นต้น

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 การศึกษาพัฒนาการทักษะการคิดของนักเรียนนายเรืออากาศในลักษณะอื่น ๆ เช่น ทักษะความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ทักษะการคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic Thinking) เป็นต้น

3.2 การศึกษาพัฒนาการทางความคิด อุดมการณ์ความรักชาติ และสำนึกความเป็นทหารของนักเรียนนายเรืออากาศก่อนสำเร็จการศึกษา เป็นการติดตามผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน เพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.3 การศึกษาเกี่ยวกับข้อบกพร่องในการเขียน ผู้วิจัยพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในการใช้ภาษาเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ถึงความบกพร่องในการใช้ภาษาเขียน นำเสนอตัวอย่างการใช้ที่ไม่เหมาะสม พร้อมทั้งนำเสนอภาษาที่ถูกต้อง เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาและปรับปรุงการใช้ภาษาของตนเอง อันจะนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานราชการในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *เอกสารการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. [จุลสาร].

กองทัพอากาศ. (2554). *ประกาศของกองทัพอากาศ เรื่อง ค่านิยมหลักกองทัพอากาศ (RTAF Core Values)*. [แผ่นพับ].

กองทัพอากาศ. (2563). *ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ 20 ปี (พ.ศ.2561 - 2580) ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2563*.

<https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php>,

กองบัญชาการกองทัพไทย. (2561). *คู่มือการปลูกฝังอุดมการณ์ทางทหารของกองทัพไทย*. [จุลสาร].

จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย และคณะ. (2020). *การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning)*. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*. 10(3), 1.

<https://journal.pbru.ac.th/admin/upload/article/5729-2021-04-05.pdf>.

จินดารัตน์ โปธิ์นอก. (2557, 24 เมษายน). *การศึกษาแบบองค์รวม*. <http://legacy.orst.go.th/?knowledges=การศึกษาแบบองค์รวม-๒๔-เม>

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก น.1-23. <https://www.ratchakittha.soc.go.th/DATA/PDF/2542/A/074/1.PDF>

ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล กองวิชาวิศวกรรมเครื่องกลและอุตสาหกรรม กองการศึกษา โรงเรียนนายเรืออากาศ-นวมินทกษัตริยาธิราช. (2564). *คำรับรองตนเอง (Self-Declaration) ของสถาบันการศึกษา สำหรับการขอรับรองปริญญา ประกาศนียบัตร หรือวุฒิปัตร์ในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม สาขาวิศวกรรมเครื่องกล สำหรับผู้เข้าศึกษาปีการศึกษา (2563 - 2567)*. [จุลสาร].

มัชชูปร วงศาเคน. (2558). *ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ครีมบำรุงผิวหน้าผสมสารสกัดจากใบชาเขียวในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2545). *ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (ม.ป.ป.) *เอกสาร*

หลักสูตรอบรมแบบ e-Training หลักสูตรการพัฒนาการคิดขั้นสูง.

http://www.krukird.com/TEPE_55206.pdf

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2561, 22 พฤษภาคม). *การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed Learning)*.

<https://ops.moe.go.th/ทักษะความรู้ด้วย/>

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

(2558). *แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ*. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน กองทัพบก. (ม.ป.ป.) *คู่มือนักศึกษาวิชาทหารชาย ชั้นปีที่ 4*. [จุลสาร].

The Critical Thinking Community. (n.d.). *Wheel of Reason*. <https://community.criticalthinking.org/wheelOfReason.php>

Gillies, R. (2016). *Cooperative Learning: Review of Research and Practice*. *Australian Journal of Teacher Education*. 41(3), 2. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1096789.pdf>

Harmer, J. (2004). *How to Teach Writing*. Longman.

Lev, T. (2021). "Generation Z: Characteristics and Challenges to Entering the World of Work".

Cross-Cultural Management Journal. 21(23), 107-115.

https://seaopenresearch.eu/Journals/articles/CMJ2021_I1_7.pdf

Maslow, A.H. (1943). *A Theory of Human Motivation*. *Psychological Review*, 50(4).

Shirley N. and Maleki A. (1993). *Advance in TESOL for 21st Century Practitioner's, volume 2*

Reading, Writing and Assessment. Australia: Adam House Press, Inc.

Tzenios, N. (2022). Learner-centered Teaching. *International Research Journal of Modernization in*

Engineering Technology and Science. 22(04), 916-919. <https://www.doi.org/10.56726/IRJMETS32262>